

Miroslav Mareš: Terorismus v ČR

Centrum strategických studií, 2005, Brno, 478 stran

Petr Černý*

I když kniha „Terorismus v ČR“ nepatří mezi typickou právníckou literaturu, poskytuje právníkům zabývajícím se problematikou terorismu širší společenskovo-vědní rozhled. M. Mareš se dlouhodobě věnuje výzkumu politického extremismu a s tím související problematice násilí, což se na recenzované knize pozitivně projevilo.

Kniha je odbornou prací z oblasti politologie s orientací na Českou republiku. V úvodní stati se M. Mareš (dále jen „autor“) snaží teoreticky podchytit vlastní pojem terorismu, což je vzhledem k rozmanitosti forem a cílů terorismu dost nelehký úkol. Autor citu-

je řadu odborných prací, které se vymezením tohoto fenoménu v minulosti zabývaly. Autorovi lze vyjádřit pochvalu pro množství kvalitně zpracované literatury a podkladů, což je ostatně typickým rysem celé knihy. Poměrně velkou část úvodní teoretické kapitoly zabírá rozlišení mezi guerillou a terorismem. Autor vcelku jasně vymezuje znaky odlišující různé druhy guerilly (partyzánské formy boje), konvenčních válek a terorismu. Jedno ze základních rozlišení uvádí, že terorismus používá malých operačních jednotek (méně než 10 osob), ruční zbraně, pušky a specializované zbraně (bomby), speciální druhy taktik (únosy, atentáty, bra-

* JUDr. Petr Černý, asistent soudce Ústavního soudu ČR

ní rukojmí apod.), terčem jsou státní symboly, politické osobnosti a obecně veřejnost. Zamýšleným účinkem je psychologický nátlak, teroristé nekontrolují žádné území, nenosí uniformy ani nedodržují válečné konvence. Guerilla na rozdíl od teroristů používá větších operačních jednotek (čety, roty, prapory), většinou užívá lehké typy zbraní, ale někdy i dělostřelectvo, používá taktiku komand, terčem jsou většinou vojenské cíle a političtí oponenti. Zamýšleným účinkem je vojenské oslabení nepřítele, kontroluje určitou část území, často jsou nošeny uniformy a válka je omezena na určité území. Podobných klasifikací podložených konkrétními příklady či odbornými citacemi nalezneme v úvodní části celou řadu. Terorismus tedy autor chápe především jako specifickou strategii prosazování zájmů. Zatímco výhodou teoretické části práce je podrobné zpracování literatury a bohatá kategorizace, cenné by bylo, kdyby autor na závěr uceleně uvedl své pojetí terorismu, které lze sice vysledovat v některých odstavech polemizujících s pojetími jiných autorů, ale nelze říci, že by autorovo pojetí bylo z úvodní části krystalicky zřejmé.

V následujících kapitolách se autor věnuje jednotlivě ultralevicovému, ultrapravicovému, etnickému a teritoriálnímu, náboženskému, ekologickému, kriminálnímu, psychopatologickému, single-issue terorismu a na závěr protiteroristické politice v ČR.

Všechny kapitoly mají vcelku jednotnou strukturu, což přispívá přehlednosti práce. Nejprve autor obecně vymezuje charakteristiku jednotlivého terorismu a jeho historické a ideové kořeny. Následně se pouští do popisu konkrétní činnosti jednotlivých skupin na území ČR i mimo ně (jedná se například o anarchistický terorismus, komunistický terorismus, nacionalistický terorismus, neonacistický terorismus, romský terorismus, moravský terorismus).

Za nejsilnější části práce (nejen rozsahem) lze považovat kapitoly věnované ultralevicovému a ultrapravicovému terorismu, které vychází z autorova dlouhodobého sledování těchto skupin. Cenná je i kapitola věnovaná náboženskému terorismu, zejména islámskému či židovskému, neboť jde o otázky vysoce aktuální a čtenáři je poskytnut dostatečně názorný pohled do problematiky. Avšak v části věnující se zhodnocení

problematiky náboženského terorismu v ČR vypadla část textu (str. 269). Řada poznámek pod čarou umístěných až za kapitolou je natolik zajímavá, že by si zasloužila přemístění do textu. Neustálé listování a vyhledávání drobně psaných poznámek čtenáře dost zatěžuje.

Autor se po deskripci a zhodnocení jednotlivých případů, které v sobě měly nebo mohly mít teroristický potenciál, věnuje zhodnocení zjištěných teroristických aktivit a prognóze do budoucna. V tomto ohledu lze říci, že čtenáře nečeká žádná šokující zpráva. Česká republika je, co do hrozby terorismu, relativně bezpečným státem. Drtivá většina koncepcí prosazení určitých zájmů pomocí terorismu zůstala pouze u teorie. K pravicovým extremistům, kteří pravidelně plní mediální zpravodajství, autor uvádí, že i přes militantní zdatnost, většinou odmítají teroristické útoky, a to nikoliv z programových, ale spíše pragmatických důvodů. Teroristické činy tak zůstávají v novodobé historii ČR spíše výjimkou.

V závěru své práce se autor zabývá protiteroristickou politikou ČR, kterou jednak teoreticky vymezuje, a dále se zabývá konkrétními opatřeními a zjištěními, která byla v jejím rámci učiněna.

I když lze práci hodnotit veskrze pozitivně, přeci jenom se na ní najdou vady na kráse. Jestliže je tato kniha vědeckým dílem, a to bezesporu je, je otázkou, jestli do ní patří hovorové výrazy jako „ultralevičáci“ (str. 70) či „darebácké státy“ v souvislosti s označením států proti nimž je vedena vojenská protiteroristická akce (str. 408, pozn. 7). Dále autor do textu občas přejímal evidentně neověřené (neověřitelné) informace, které působí spíše jako fámy z druhé ruky. Jako příklad lze uvést údajný slib finančního obnosu levicovému aktivistovi Jakubovi Polákovi za podporu KSČM (str. 80) či údajnou účast ruského anarchisty, veterána čechenské války, na napadení neonacistické demonstrace dne 1. 5. 1999 (str. 81), obě informace jsou bez bližší konkretizace a uvedení zdroje. Absence těchto údajů by na kvalitě knihy rozhodně neubrala.

I přes výše uvedené drobné vady lze s jistotou říci, že kniha „Terorismus v ČR“ je kvalitním vědeckým dílem, které si na poli výzkumu fenoménu terorismu své místo určitě vydobylo.